

« zurück blättern vor »

BLACHMAL subst. m., ab 1647; auch *blachman*, *blakmal*, *blekman*. **1**) ‘Metallplättchen, mit Gold- oder Silber inkrustiertes Erzeugnis, Emaille’ – ‘metalowa blaszka, wyrób inkrustowany złotem lub srebrem, emalia’: 1670 PotWoj 197, SP17 *Daię mu dwa bułaty postowie w blachmalu*. o (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 102 *Kupię potym noże Sobie w kości stoniowej, dla żony w koralu Nożenki wybijaną robotą z blachmalu*. o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 330 *towarzysza, ubranego w blachmal lub srebro*. o [LBel.] vor 1900 Sw *plytka metalowa, blaszka: Cienkie blachmany, które senator Stronczyński nazywa półbrakteatami*. – TR, L, SWIL, SW, LSP. **2**) ‘Blindheit, Verblendung’ – ‘bielmo, mgła’: 1765–1784 Mon.73 706, L *Od wódki mu oczy blachmalem zachodzą*. o †1849 Słow., Sw *I wie, że na te żrenicy blachmany bije świat duchów tęczą malowany*. o (†1887) 1951 Krasz.Opow. 23, DOR *Pomówimy szczerze, bo w książkach waszych jest, przyznacie, dużo deklamacji, komedii i blachmalu*. o vor 1900 Jeż., Sw *Oczy mu blachmanem zasły*. o (1909–1914) 1950 Staff L.Poezje II 204, DOR *Oczy, kto rzucił na was ślepoty blachmale, wszczepiwszy wam wpierv złote przeczucie światłości*. o [LBel.] (1927) 1930 Ważyk Człowiek 25 *W oczach jego ujrzałem tę samą ustałą nienawiść, co u metalowców, lecz bez blachmanu maligny*. – L (fig.), SWIL (fig.), SW, LSP, DOR (daw.). **3**) ‘Schaum auf geschmolzenem Metall, besonders Silber’ – ‘zanieczyszczenia, piana zbierające się na powierzchni rozpuszczonego kruszcu, szczególnie srebra’: L, SWIL, SW, LSP. o **Var:** *blachmal* subst. m., 1670 PotWoj 197, SP17 o [LBel.] (1909–1914) 1950 Staff L.Poezje II 204, DOR – TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN; *blachman* subst. m., †1849 Słow., Sw o vor 1900 Jeż., Sw o [LBel.] (1927) 1929 Ważyk 25 – Sw, LSP; *blakmal* subst. m. – Sw (m.u.); *blekman* subst. m. – SWIL, SW. o **Etym:** **1**) nhd. *Blachmal* subst. n., ‘die auf goldhaltigem Silber, wenn es in Fluß gerät, schwimmende Schlacke’, GRI, nur für Inh. 3. **2**) nhd. *Blachmann* subst. m., ‘Hornsilber, Hornerz’, GRI, nur für Inh. 1, 3. o **Der:** *blachmalowy* adj., 1641–1653 OpalKListy 420, SP17 *O szablach drogich nie wiem. Rubinowa odestana, blachmalowa (...) nie zginie*. o (1662) 1978 Chrap.Diar. 353 *rządzik blachmalowy kupiłem u Faisza za zł. 120*. Zuerst geb. TR. ♦ Inhalt 3 stammt direkt aus dem Deutschen. Inhalt 2 ist eine polnische metaphorische Übertragung (Blindheit vor den Augen wie Schlacke auf dem flüssigen Silber). Der Übergang von Inhalt 3 zu Inhalt 1 ist unklar, zumal das Adjektiv *blachmalowy*, wohl ‘emailliert’ (LINDE übersetzt “*geblachmahlt, damasceniert*”), zuerst belegt ist. Vielleicht hat hier dt. *Blachmann* oder ein (unbelegtes) poln. **blachman* eine Rolle gespielt. LINDE verweist auf dt. *Blachmahlen* [!] ‘schwarz auf weiß und weiß auf schwarz malen’.

« zurück blättern vor »